

ریشه های روانی و اجتماعی قمار در ایران

در تهران در نقاط مختلف علاوه بر هتل‌هایی که در آنها مجلس قمار دایر است، بیش از سی «باشگاه تفریحی» وجود دارد که هر شب تا نزدیکی های صبح در آنها بساط انواع قمار، شام و مشروبات پهن است. نگارنده با زحمت زیاد از چند باشگاه از این نوع دیدن کرد: متداولترین بازی‌ها که عمومیت دارد «رامی»، «پوکر»، «بیست و یک»، «حکم»، «اردبیلی» و «قاپ بازی» است. قمار در طبقات پائین بیشتر «بیست و یک»، «اردبیلی» و «قاپ بازی» است.

اما قبلا لازم است که انگیزه اصلی این تحقیق را بر خوانندگان عزیز مجله علمی مسائل ایران معلوم داریم

: نگارنده چندی در این فکر بود که با در نظر گرفتن این اصل که شوق و کشش قمار بازی بستگی دارد به تیپ، خصوصیات جسمی و روحی و بالاخره تربیت و محیط اجتماعی میتوان تا حدودی ریشه‌های روانی قمار را شناخت.

به این منظور مصاحبه‌هایی با بازیکن‌های حرفه‌ای، غیر حرفه‌ای، پیر، جوان، زن، مرد، تحصیل کرده و بی سواد، پولدار و بی پول در جاهای گوناگون ترتیب دادیم و برای اینکه مطالعه را تکامل کرده باشیم و به واقعیت‌های فیزیولوژیکی و بیولوژیکی نیز برسیم و دریابیم که اثرات بدنی قمار مثلا بر روی سلسله اعصاب، اعصاب سمپاتیک چیست باروان‌پزشک معروف آقای دکتر چهارزی نیز مصاحبه بعمل آوردیم. و نیز نتیجه تحقیقات را در اختیار دو تن از مریبان نخبه تربیتی دانشگاه تهران آقایان دکتر علی محمد کاردان و دکتر محمود صناعی قرار دادیم تا نظرات خویش را برای حصول به نتایج بهتر و مطمئن‌تر بیان دارند که از نظر خوانندگان عزیز خواهد گذشت.

برای اینکه بتوانیم «درصد»ها را ساده‌تر و بهتر حساب کنیم و به قضاوتی که درصد صحتش بیشتر باشد نایل آئیم با وجود مشکلات در امر تحقیق ۱۰۰ نفر را بعنوان نمونه تصادفی انتخاب کردیم. از این صد نفر ۶۲ نفر به سئوالات پاسخ ندادند. که از این عده ۱۶ نفر زن بوده‌اند و بقیه مرد؛ آنچه که جالب آمد اینکه خانم هاتقریباً در گروه سنی واحدی بودند

یعنی سن شان بین ۳۵ و ۴۵ بود ؛ اما گروه سنی آقایان متفاوت بود. از ۳۸ نفر که حاضر به مصاحبه شدند اولاً متوجه نبودند که واقعاً در معرض يك تحقیق علمی و يك بازپرسی خاص قرار گرفته اند، و ثانیاً پرسش ها را پشت سرهم و مسلسل وار نکردیم بلکه بادر نظر گرفتن تیپ، موقعیت و منزلت اجتماعی پرسش شونده و موقعیت مکانی و موقعیت های دیگر پرسش ها را ضمن صحبت در میان نهادیم . ثالثاً بیان متعارفه و بیان پرسش ها بيك جور نبوده است .

از ۳۸ نفر ۴ نفر زن و بقیه مرد بوده اند . خواننده پیش خود خواهد گفت که چرا اصلاً عده کل زنها را درصد نفر بعوض اینکه ۵۰ نفر بگیریم ۲۰ نفر گرفته ایم ؟ پاسخ اینکه : درصد قماربازان زن و مرد خیلی باهم اختلاف دارد. ما برای یافتن ۸۰ نفر قمارباز مرد آنقدر زحمت نداشتیم که برای ۲۰ نفر قمارباز زن زحمت افتادیم. این میرساند که زن قمارباز خیلی کمتر از مرد قمارباز است . درصد تقریبی آن با در نظر گرفتن وقتی که صرف یافتن آن ها شد و اندازه اعتیادشان می شود به زحمت ۵ درصد بحساب آورد . (چون بی شک تازه از این ۲۰ نفر ۱۰ نفر شان قمار باز حرفه ای یادائی نبوده اند) . در زیر ابتدا جدول های مربوط زامی آوریم و سپس می پردازیم به توضیحات لازم و نتیجه گیری .

جدول شماره ۱ جدول گروه سنی و جنسی

سن و جنس	مرد	زن	مرد وزن	درصد مرد	درصد زن	مردوزن درصد
۱۵-۲۵	۲	—	۲	۰/۵/۸	—	—
۲۵-۳۰	۷	—	۷	۰/۲۰/۵	—	—
۳۵-۴۵	۱۲	۱	۱۳	۰/۳۵/۲	۰/۲۵	۰/۳۴/۲
۴۵-۵۵	۹	۳	۱۲	۰/۲۶/۲	۰/۷۵	۰/۳۱/۵
۵۵-۶۵	۴	—	۴	۰/۱۱/۷	—	—
۶۵-۷۵	—	—	—	—	—	—
جمع کل و درصد کل	۳۴	۴	۳۸	۰/۴۴	۰/۴	۰/۲۸

جدول شماره ۲

جدول گروه جنسی و شغلی

ملاحظات	درآمده معیار ۵۰۰۰ ریال درماه	درصد مردوزن	درصد زن	درصد مرد	تعداد مرد	تعداد زن	پیشه ها
از زنها بجز معلم آن سه نفر دیگر یا از درآمد شوهر و یا از درآمد وارث پدری استفاده میکنند	خیلی بیشتر باحقوق مکتفی خیلی بیشتر باحقوق متوسط بدرآمد متوسط بدرآمد بسیار قلیل و بدون کار ثابت	۰/۳۹/۴	۰/۲۵	۰/۴۱/۸	۱۵	۱۱۴	مالک و تاجر کارمند پزشک معلم پیشه‌ور دستفروش بیکار
		—	—	۰/۵/۸	۲	۲	
		—	—	۰/۵/۸	۲	۲	
		۰/۵/۲	۰/۲۵	۰/۲/۹	۲	۱	
		—	—	۰/۱۴/۷	۵	۵	
		۰/۳۱/۵	۰/۵۰	۰/۲۹/۴	۱۲	۱۰	

جدول شماره ۳

جدول مکانی گروه جنسی

درصد مردوزن	درصد زن	درصد مرد	مرد وزن	زن	مرد	سکونت در تهران
۰/۵۷/۸	۰/۷۵	۰/۵۵/۸	۲۲	۳	۱۹	شمال شهر
—	—	۰/۳۵/۲	—	—	۱۲	جنوب شهر
۰/۱۰/۵	۰/۲۵	۰/۸/۸	۴	۱	۳	مرکز شهر

جدول شماره ۴

گروه جنسی بر حسب تهرانی بودن یا شهرستانی بودن

تهرانی - شهرستانی	مرد	زن	مرد	درصد مرد	درصد زن	در صد مردوزن
تهرانی	۱۴	۴	۱۸	۰/۰۴۱/۱	احتمالاً	۰/۰۴۷/۳
شهرستانی	۲۰	—	۲۰	۰/۰۵۸/۸	—	—

جدول شماره ۵

گروه جنسی باسواد و بی سواد در ۳۸ نفر پرسش شدگان

جنس	بی سواد	شش کلاسه	سیکل اول	دیپلم	عالی	اظهار فکرده	درصد
زن	—	۱	—	۳	—	—	۰/۰۱۰۰
مرد	۹	۵	—	۷	۸	۵	۰/۰۵۸/۸

- خواننده عزیز که جدولها را از نظر گذرانده است درمییابد که:
- ۱ - بیش از ۹۵ درصد از کسانی که قمار بازی می کنند مرد هستند و بیشتر سنشان ۲۵ تا ۳۵ سال است (جدول شماره ۱).
 - ۲ - زن ها بیشتر در سنین ۳۵-۴۵ بوده اند (۷۵ درصد مطابق جدول شماره ۲).
 - ۳ - بیشتر آنها که قمار بازی می کنند یا مالک و تاجرند و یا اینکه بیکار (مالک و تاجر ۴۳٪ و بیکار ۳۱٪) (جدول شماره ۲).
 - ۴ - بیشترشان در شمال شهر سکونت دارند ۵۷٪ (جدول شماره ۳).
 - ۵ - مرکز شهر نشینان کم تر به قمار می پردازند (۱۰٫۵٪) (جدول شماره ۳).
 - ۶ - تقریباً ۶۰ درصد بازیکنان شهرستانی هستند (گویا به این دلیل عده قماربازان شهرستانی بیشتر است که در شهرستان وسیله تفریح

- و سرگرمی کمتر است) باین وجود می بینیم در عده ای که مورد پرسش قرار گرفتند يك زن شهرستانی وجود ندارد که قمار بازی کند .
- از سوی دیگر آنها که مورد پرسش قرار گرفتند گفتند که:
- ۱ - به قمار علاقه ای ندارند .
 - ۲ - « پوکر » و « رامی » بازی می کنند .
 - ۳ - خودشان خواستند که بازی یاد بگیرند .
 - ۴ - در اولین بازی بازنده بودند .
 - ۵ - دلشان می خواهد که قمار را ترك کنند .
 - ۶ - پدر و یا کسان دیگرشان قمار بازی میکردند .
 - ۷ - در آمدشان ماهانه از پانصد تومان نیشتر است .
 - ۸ - به شغلشان علاقه زیادی ندارند .
 - ۹ - محیط خانه دلخواهشان نیست .
 - ۱۰ - زن خوبی ندارند .
 - ۱۱ - در بازی هر گاه شانس یاری نکند عصبانی می شوند .
 - ۱۲ - ساعات بیکاریشان زیاد است .
 - ۱۳ - به دستورات دینی و اخلاقی پای بند نیستند .
 - ۱۴ - زن و مادر و پدر از کسانی هستند که مرتب به فرد توصیه می کنند که دست از قمار بکشد .
 - ۱۵ - مشروب هم می خورند .
 - ۱۶ - افسرده و عصبانی اند .
 - ۱۷ - کم اشتها هستند و غالباً به درد معده دچارند .
 - ۱۸ - خور و خوابشان کافی نیست .
 - ۱۹ - شب وقتی دیر بخانه بر می گردند بسیار شرمندند بویژه وقتیکه می بینند همه یا یکی از افراد خانه در انتظارشان بیدار مانده است .
- از آنچه که گذشت نگارنده فکر می کند که اصولاً فرد برای این قمار می کنند که یا ناراحتی ای را که از جهت ویاجهاتسی نصیب شده فراموش کند همچنانکه بعضی ها برای فرار از ناراحتی حتی به مشروبات الکلی یا مخدرات دیگر پناه می برند . یامیخواهد در عرصه قمار به « جبران » به پردازد - یعنی به اصطلاح توسری هائی را که در زندگی از کس و یا کسانی خورده است بنحوی بر سر دیگران تلافی در بیآورد و بدین وسیله بسا ایجاد « تعادلی » . کاذب و موقتی ترزلزل شخصیتی خویش را ترمیم کند . و یاینکه صرفاً برای تقنین و وقت گذرانی و برای فرار از بیکاری به قمار تن داده است . یاینکه می خواهد از این راه پول در بیاورد و آنرا بعنوان حرفه پذیرفته است .

آنچه که مسلم است در هر صورت : اولین بازی اولین مقدمه ویا اولین خشت اعتیاد به قمار است . چون اگر فرد بازنده باشد برای جبران باخت دوباره به بازی می پردازد و همینطور از بی هم تا آنگاه که دیگری به بازی معتاد می شود و ترک آن برایش مشکل است . دیده شده که بعضی ها با داشتن زن زیبا و فداکار ، شغل مناسب و زندگی راحت و بی دغدغه به قمار پرداخته اند و آن چنان بدان پای بست شدند که حتی زن ، شغل ، موقعیت و منزلت اجتماعی خویش را فدای هوس داغ و اعتیاد خطرناک قمار کرده اند . اگر فرد در اولین بازی برنده باشد باز هم مزه و شوربرد سبب می شود که گریبان فرد در گرو قمار باشد .

از پاسخ هائیکه دریافت کرده ایم می رساند که هیچکس واقعا قمار را دوست ندارد ، بلکه آن را بعنوان حربه و یاسنگر دفاعی و پناهگاه پذیرفته است . پیداست که این حربه یاسنگر دفاعی پناهگاه تاجه اندازه ناستوار و متزلزل است و قبل از اینکه فرد را از خطر دور دارد در مهلکه قرار می دهد ...

چنانکه دیدیم بیشتر قماربازان مشروبات الکلی نیز میخورند - آیا برای این نیست که بخواهند قناعت و ناراحتی هائی را که از قمار نتیجه شده زایل سازند ؟ یا فراموش کنند ؟

بیشتر قماربازان هم از قمار ناراضی اند و هم شرمند و می خواهند که از آن بگریزند اما خود را قادر نمی بینند . یا تعمداً اضطرابی دارند . بگمان نگارنده باید محیط خانه ، محیط کار و بالاخره محیط زندگی فرد را تا حدودی با خواسته های او تطبیق داد و به او کمک کرد تا بتواند از این عادت خطرناک که اثرات مضر روحی و بدنی آن انکار ناپذیر است دست بکشد .

فرد قمار باز چون به «شانس» قائل است ، ناچار نیروی اعتماد به نفسش تقلیل می یابد . باید به او تلقین کرد که اعتماد به نفسش را حفظ کند . زیاد دروغ می گوید . عصبانی است ، باید با او طوری رفتار کرد که او لا : واهمهای از راستگویی احساس نکند و ثانیاً خونسرد باشد !

در شماره آینده خوانندگان عزیز از نظرات آقایان دکتر کاردان ، دکتر صنای و دکتر چهارازی مطلع خواهند شد .